

Jacint Ros Hombravella

Antoni Montserrat

L'amic Jacint Ros Hombravella, Jacint, ha estat un personatge sempre en procés de construcció però guiat per tres motivacions centrals: la curiositat intel·lectual oberta a l'assumpció de visions diverses en un món de successives ortodòxies dominants, la construcció d'una professió d'economista públic en un context inicialment hostil, la continuïtat en una opció moral basada en l'assumpció de valors públics per sobre de l'individualisme. I amb una conclusió, la importància de desvetllar vocacions i formar equips.

No seré objectiu, com segons el Premi Nobel d'Economia 1974 Myrdal, (per ex. Myrdal Gunnar, *Value in Social Theory: A Selection of Essays on Methodology*. Ed. Paul Streeten, Harper, 1958). no ho som mai en parlar d'economia, i he de dir que Jacint Ros ha influït decisivament en la meua pròpia visió de l'economia i que en to menor, com a deixeble que en sóc, he procurat seguir algunes de les seves pautes, més enllà de les col·laboracions específiques, que són nombroses i surten amplament esmentades en el llibre.

En aquest sentit considero molt important el seu llibret "Economía ¿ciencia útil?" Aranzadi, Pamplona 2011 per entendre els seus plantejaments metodològics en economia, política econòmica i política en general.

Com també són de gran interès les seves dues conferències dictades a la Societat Catalana d'Economia sobre els dos economistes la petja dels quals ha seguit: Fabián Estapé 6 de febrer de 2017 i Joan Sardà, "Joan Sardà, potser el millor economista espanyol del segle XX", 16 de juny 2014.

Ros entra en l'òrbita d'Estapé a la Facultat de Dret, i amb la carrera d'Econòmiques tot just iniciada (segon) ja és ajudant d'Hisenda Pública i es va decantant definitivament cap a l'economia, traduint textos bàsics i amb les classes. Tant per formació (dret i econòmiques) com per la relació personal i professional, com per la vocació de servidor públic, Ros es pot considerar deixeble central en la tradició estapetiana de la política econòmica. Però a l'historicisme i institucionalisme estapetià Ros hi afegí la formació a la London School of Economics, de Robbins i Hayek i el seu contacte al Central Planning Bureau neerlandès de Jan Tinbergen. També en la pròpia trajectòria, la relació amb Madrid, en els dos casos amb experiències complexes. Estapé amb el Plan de Desarrollo, Ros Hombravella amb l'Instituto Español de Moneda Extranjera, a redós de dos catalans, Lòpez Rodó, un, Ortinez Mur, l'altre, de curioses trajectòries. El primer, per cert, amb una visió ben curta de la Universitat, va coincidir amb Sardà a Santiago on va dir-li que contribuirien una gran Universitat. Cap dels dos hi va fer gran cosa. Com deia sovint Ros, Manuel Ortínez, exemple del possibilisme del moment va passar de traficant de divises a dirigir l'IEME. Franco tenia aquestes bromes. Ros en va treure un coneixement directe i relativitzat de l'administració central. No podem oblidar el contacte de Ros amb el milloret de la professió de l'època a Madrid: Luis Ángel Rojo i José Luis

Sampedro. Aquest darrer va servir d'aixopluc per a l'inici de la Facultat d'Econòmiques de la UAB, on Ros va exercir de catedràtic després durant tants anys, ja no a al Raval sinó a Bellaterra,

L'altre gran homenot de l'economia present en la formació i la trajectòria de Ros Hombravella serà Joan Sardà Dexeus. Hi comparteix ser home de conversa, de diàleg i de cerca d'aplicació dels coneixements en sentit útil a la societat. Així, si Sardà deia per explicar la seva col·laboració a *Justícia Social*, per ex. 25 de juliol de 1931, sobre el Banc d'Espanya, o també el 1931 sobre l'organització interna de la producció pels obrers, dient que no li podia negar res a Don Joan (Comorera) i després el trobem als Decrets de S'Agaró (Ruiz Ponseti-Tarradellas), és a dir que no podia defugir la seva participació en el debat públic, Ros és un publicista, com es defineix ell en relació a la seva abundant feina periodística. Ros posa els seus coneixements per donar sentit econòmic a la planificació urbanística i a la gestió municipal. (Comissió comarcal, Gabinet de Programació).

Sardà avalarà amb pròlegs en què es mulla dues de les obres de més influents de Ros, i agosarades. Una "L'aptitud financera de Catalunya", (Jacint Ros Hombravella i Antoni Montserrat, Ed 62, 1967) títol amb què volíem denunciar el caràcter estructural de la insuficiència financera i bancària catalanes, l'altra "Capitalismo español de la autarquía a la estabilización".

"L'aptitud..." és una obra que vam signar els dos, però d'autoria fonamental de Ros, perquè jo era un novell agosarat marxista de carrer. Ros em va ensenyar el que és treballar en equip, redactar conjuntament un text fins que adquireix forma teòricament publicable, i tot a partir de documentació ben escassa, però el tema s'ho valia i el risc que vam córrer es veu compensat pel vigor dels estudis posteriors sobre desequilibris fiscals i balances interiors de pagaments. Per cert, concepte que ja ens discutien en aquell moment.

Tot el meu mèrit per participar a l'obra procedia de ser un jove ajudant deixeble d'Estepé i Lasuén i haver fet números a mà en llargues llistes de partides aranzelàries d'un estudi encomanat a Ros pel CEAM sobre protecció efectiva en la naixent, a Catalunya, indústria de l'automòbil. Ros em va donar confiança a seguir en l'ofici.

L'altra obra fou "Capitalismo español de la autarquía a la estabilización 1939-1959, Joan Clavera, Joan Esteban, Maria Antònia Monés, Antoni Montserrat i Jacint Ros Hombravella, Edicusa Madrid 1973 Aquí l'equip fou prou més ampli i complicat, perquè vam treballar per temes i sectors per després fer redacció per capítols cronològics, amb autoria creuada, per tant. També aquí Ros va ser agosarat, car els historiadors professionals consideraven que no hi havia prou distància per poder escriure sobre l'economia franquista, encara en vida de Franco, per cert. Això efectivament ens forçà a alguns eufemismes i llicències poètiques quan per exemple em vaig atrevir a escriure i els altre van córrer el risc, dient que el ministre José María Fernández-Ladreda li deien el Tempranillo, amb una innocent postil·la meva que ho atribuïa al fet que arribava d'hora al despatx. L'obra valgué la pena se'n feren diverses impressions i reedicions i estimulà amb extensa còpia de fragments autors posteriors. Ros va continuar la recerca amb "Política econòmica espanyola 1959-1973", 1979

Dues preocupacions, entrelaçades i recurrents: el món de l'estalvi i el futur del país. En primer lloc el món de l'estalvi va donar lloc a la seva tesi doctoral "Las Cajas Generales de Ahorro en la economía espanyola 1949-1966" 1967, al llibret "Ahorro con avaricia. Una guia para el ahorro personal" 1997 o al seu projecte de llibre sobre Caixes completat tot just el 2019.

Per una altra banda, la preocupació per Catalunya "Catalunya, una economia decadent?" 1991, que enllaça amb Vandellós, com "L'aptitud..." va enllaçar el Sardà-Beltrán, o el "Més val sols..La viabilitat econòmica d'una Catalunya independent" 2009. I això es mostra també a la voluntat d'intervenció sobre la realitat feta palesa per la seva extensa estapetiana activitat publicística a premsa diària i revistes d'interès general.

Tota la seva activitat ha estat adreçada al sector públic o a l'acció col·lectiva, com fou la seva llarga col·laboració amb CEAM, Destaca la seva activitat com urbanista (amb classes a l'Escola) tant a l'Ajuntament de Barcelona com el que seria l'Àrea Metropolitana. Fou Síndic de comptes del 2000 al 2007. Era fill adoptiu del Masnou i posseïa la Creu de Sant Jordi. Era també un bon amant de l'art, especialment la pintura i l'escultura.

Bibliografia

Articles en revistes

Determinismo económico de las conductas: una aproximación a su complejidad. Cuadernos de economía: Spanish Journal of Economics and Finance, ISSN-e 0210-0266, Vol. 39, Nº. 110, 2016, págs. 87-92

Perplejidad, vacío y hasta empecinamiento de las políticas económicas en la crisis 2007-2012/2013: ensayo de propuestas. Cuadernos de economía: Spanish Journal of Economics and Finance, ISSN-e 0210-0266, Vol. 36, Nº. 100, 2013, págs. 32-40

AKERLOF, G.A.; KRANTON, R.E. Identity Economics. Princeton, Nova Jersey: Princeton University Press, 2010.

Paradigmes: economia productiva i coneixement, ISSN 2013-150X, Nº. 5, 2010 (Ejemplar dedicado a: Economia de la identitat: diferenciació i marca de país), págs. 244-245

Bibliografia comentada. Jacint Ros Hombravella, Alfons Garcia. Paradigmes: economia productiva i coneixement, ISSN 2013-150X, Nº. 2, 2009 (Canvi de cicle o canvi de model?), págs. 226-229

Algunes idees filosòfiques. Revista econòmica de Catalunya, ISSN 1135-819X, Nº. 42, 2001 (Ejemplar dedicado a: Ernest Lluch, In memoriam 1937-2000), págs. 112-114

Como alargar la expansión: Elementos de un modelo virtuoso. Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 2000, págs. 211-226

Angles (crítics) sobre les caixes catalanes. Revista econòmica de Catalunya, ISSN 1135-819X, Nº. 40, 2000, págs. 134-138

La participació de les corporacions locals als serveis socials. Revista econòmica de Catalunya, ISSN 1135-819X, Nº. 39, 2000, págs. 173-173

Economía de l'educació. Revista econòmica de Catalunya, ISSN 1135-819X, Nº. 36, 1999, págs. 152-152

Invertir en alargar. Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1998, págs. 229-242

Productividad, ¿un tema de segundo orden?: Los servicios. Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1997, págs. 297-310

Dinámica del gasto social en la economía española: Maastricht Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1996 (Ejemplar dedicado a: Estado del bienestar y Autonomías en el año de Maastricht), págs. 327-344

Una cierta cuenta de resultados (revisión y perspectiva) Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1995 (Ejemplar dedicado a: Política económica española: ¿ qué hemos aprendido tras diez años de integración europea ?), págs. 299-316

La política económica. Economistas, ISSN 0212-4386, Año Nº 12, Nº 60, 1994 (España 1993, un balance), págs. 87-89

Algunas líneas para el crecimiento sostenido de la economía española. Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1994 (Ejemplar dedicado a: De la recuperación cíclica al crecimiento sostenido: exigencias para la política económica española), págs. 277-290

Estalvi personal a Catalunya. Gasiveria? Revista econòmica de Catalunya, ISSN 1135-819X, Nº. 25, 1994 (Ejemplar dedicado a: L'economia a Catalunya), págs. 101-106

¿El buen avaro? Foment del Treball Nacional = Fomento del trabajo, ISSN 1137-4128, Nº 2033, 1993, pág. 43

A vueltas con el ahorro personal. Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1993 (Ejemplar dedicado a: Política económica y las reformas estructurales de la economía española), págs. 393-406

Mejoras en los procesos de decisión. Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1992 (Ejemplar dedicado a: Estabilidad macroeconómica y crecimiento en un contexto de apertura externa: la política económica española en los años 90), págs. 327-340

6 cosas 6 Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1991 (Ejemplar dedicado a: La política económica española en la unión económica y monetaria europea), págs. 367-378

La estrategia de la política económica española en los 90 o árame, árame Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1990 (Ejemplar dedicado a: La política económica española en el contexto internacional hoy previsible para los años 90), págs. 395-406

Els aspectes institucionals en la vida econòmica de Catalunya. Jacint Ros Hombravella, Joaquín Trigo Portela Revista econòmica de Catalunya, ISSN 1135-819X, Nº. 13, 1990, págs. 137-154

Los grandes despilfarros de la economía española Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1989 (Ejemplar dedicado a: Crecimiento sin desequilibrios con la peseta en el SME: Exigencias para la política de demanda y las políticas de oferta), págs. 353-362

Hacia un concepto competitivo de la competitividad Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1988 (Ejemplar dedicado a: La competitividad de la economía española: determinantes micro y macroeconómicos), págs. 279-286

J. Ros Hombravella, "Materiales de política económica": Un autor se confiesa El Ciervo: revista mensual de pensamiento y cultura, ISSN 0045-6896, Nº. 433, 1987, pág. 43

A la ocasión la pintan calva Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1986 (Ejemplar dedicado a: Política económica e internacionalización de la economía española), págs. 201-208

Hacia una política de "bienestares mínimos" El Ciervo: revista mensual de pensamiento y cultura, ISSN 0045-6896, Nº. 413-414, 1985, pág. 18

Conocernos las rarezas Libro marrón, Círculo de Empresarios, ISSN 1133-1771, Nº. 1, 1985 (Ejemplar dedicado a: Alternativas a la actual política económica española), págs. 221-226

Lo que no se ha de hacer en política económica Boletín del Círculo de Empresarios, ISSN 0211-1535, Nº 22, 1983, págs. 13-20

Tribuna: Ensayo de Guías CAU: construcción, arquitectura, urbanismo, ISSN 0210-4563, Nº 66, 1980, pág. 25

La penúltima tanda de política económica franquista: "Hacer ver que se hace" CAU: construcción, arquitectura, urbanismo, ISSN 0210-4563, Nº 41, 1977, pág. 58

Elementos de política económica urbanística Cuadernos de economía: Spanish Journal of Economics and Finance, ISSN-e 0210-0266, Vol. 2, Nº. 4, 1974, págs. 242-260

Financiación y localización industrial Alta dirección, ISSN 0002-6549, Nº 41, 1972, págs. 57-61

El Área Metropolitana de Barcelona. Lluís Cantallops i Valeri Àrbol académico, Juan Manuel Montero Madariaga, Manuel de Solà-Morales i Rubio Àrbol académico, Manuel de Torres Capell, Jacint Ros Hombravella, Juli Esteban Noguera, Manuel Ribas i Piera, Antonio Font Arellano Àrbol académico Quaderns d'arquitectura i urbanisme, ISSN 1133-8857, Nº. 87, 1972 (Ejemplar dedicado a: El Área metropolitana de Barcelona), págs. 3-66

Entorn del retard en el recobrament dels nivells macroeconòmics de pre-guerra a l'Espanya dels 1950. Antoni Montserrat, Jacint Ros Hombravella Recerques: Història, economia i cultura, ISSN 0210-380X, Nº 2, 1972 (Ejemplar dedicado a: Política i economia a la Catalunya del segle XX), págs. 231-246

Una nota de metodología de la Política económica. Sobre la no neutralidad de los medios en Política Económica. Anales de Economía, ISSN 0303-9919, Nº. 11 (JUL-SEP), 1971, págs. 93-104

Guía a las aplicaciones de la economía a la planificación urbanística. Jacint Ros Hombravella, Antonio Santillana del Barrio Anales de Economía, ISSN 0303-9919, Nº. 16 (OCT-DIC), 1966, págs. 429-468

Algunas vertientes económicas del urbanismo turístico Quaderns d'arquitectura i urbanisme, ISSN 1133-8857, Nº. 64, 1966, págs. 15-17

Algunos aspectos económicos del urbanismo turístico Arquitectura: Revista del Colegio Oficial de Arquitectos de Madrid (COAM), ISSN 0004-2706, Nº. 65, 1964, págs. 51-56

Cajas de Ahorro su importante papel en la economía. Economía financiera española, ISSN 0210-1181, Nº. 7, 1964, págs. 22-32

Colaboracions en obres col·lectives

La última etapa de la economía franquista y los problemas económicos de la transición (1971-1982) Economía española / coord. por José Vallés Ferrer Árbol académico, Octavio Fernández Amador, María Angeles Caraballo Pou Árbol académico, Fabián Estapé Rodríguez Árbol académico, 2009, ISBN 978-84-481-6806-3, págs. 17-26

La economía española en la década de los setenta. Economía española / coord. por José Vallés Ferrer Árbol académico, 1997, ISBN 84-481-0802-7, págs. 65-84

Una aproximación a las economías externas Escritos en honor del profesor Román Perpiñá Grau / Román Perpiñá Grau (hom.), Vol. 2, 1983, ISBN 84-370-0225-7, págs. 359-366

Emprender con responsabilidad Foment del Treball Nacional, ISSN 1137-4128, Nº. 2136, 2012, págs. 33-34

Llibres

Los errores de las cajas de ahorros y la Caixa 1940-2019, Ed. personal 2019

Pàgines viscudes d'un economista català. Jacint Ros Hombravella; Jordi Bacaria Colom (pr.) Universitat de Barcelona, Edicions de la Universitat de Barcelona, 2017. ISBN 9788491680390

Joan Sardá Dexeus: un economista clave en la España del siglo XX Cizur Menor, Navarra : Aranzadi, 2015. ISBN 978-84-9098-636-3

Economía: ¿ciencia útil? Civitas, 2011. ISBN 978-84-470-3632-5

Més val sols--: viabilitat econòmica de la independència de Catalunya La Magrana, 2009. ISBN 978-84-9867-481-1

El sector públic a Catalunya (1985-1998). Jacint Ros Hombravella, Ramon Tremosa i Balcells, Jordi Pons Novell Institut d'Estudis Autonòmics, 2002. ISBN 84-393-5695-1

Ahorro con avaricia: con una guía para el ahorro Flor del Viento, 1997. ISBN 84-89644-12-8

Catalunya, una economia decadent? Barcanova, 1991. ISBN 84-7533-702-3

Materiales de política económica Oikos-Tau, 1987. ISBN 84-281-0592-8

Política económica española (1959-1973) Jacint Ros Hombravella, Fabián Estapé Rodríguez Blume, 1979. ISBN 84-7031-113-1

La Unión europea y la economía española, Armando Villamil Fundación Argentaria 1978

Qué es la economía franquista, La Gaya Ciencia 1977

Trece economistes espanyoles ante la economía espanyola

Oiko-Tau Vilassar de Mar 1975

Capitalismo español: de la autarquía a la estabilización 1939.1979 Edicusa Mardir 1973 Joan Clavera, Joan Esteban, Maria Antònia Monés, Antoni Montserrat, Jacinto Ros Hombravella Ediu 1973

Las cajas generales de ahorro en la economía española. CECA, Madrid, 1967

Capitalismo español: de la autarquía a la estabilización 1939.1979 Edicusa Mardir 1973 Joan Clavera, Joan Esteban, Maria Antònia Monés, Antoni Montserrat, Jacinto Ros Hombravella -Edu 1973 -

Las cajas generales de ahorro en la economía española. CECA, Madrid, 1967

Sobre Jacint Ros Hombravella

Homenatge al Professor i Col·lega Jacint Ros Hombravella amb motiu del seus vuitanta-quatre anys i mig. Societat Catalana d'Economia, Col·legi d'economistes de Catalunya, Consejo General de Colegios de Economistas, Barcelona, 2019, ed. a cura de Xavier Farriols, Anton Gasol, Antoni Montserrat i Valentí Pich.

Tesis dirigides

Efectos de la composición sectorial, la dimensión y el origen del capital de las empresas industriales españolas en la situación de la innovación tecnológica en España, y en la política tecnológica. Natalia Ortega Gómez. Universitat de Barcelona (2005).

La industria vinícola catalana del cava después del año 1970 Josep Tio Palahi Universitat de Barcelona (1995).

Dirección, capacidades distintivas de la empresa de éxito y el cambio organizacional Iñaki Frade Gobeo Universitat de Barcelona (1995).

La sanidad. Un elemento dinámico para la política económica. El caso de Catalunya 1981-1991 Jaume Roma i Rodríguez Universitat Autònoma de Barcelona (1995).

El port de Barcelona i l'economia catalana (1859-1991) Joan Alemany Llovera Universitat de Barcelona (1993).

Los instrumentos de promoción pública de I+D: una evaluación crítica Domingo García Universitat de Barcelona (1991).

El sistema de crédito oficial en España (1970-79): dimensión económica y problemática financiera José Carlos Arias Moreira Universidade de Santiago de Compostela (1983).

La formación del complejo agro-alimentario en Cataluña (1960-1975) Àngel Pes Universitat de Barcelona (1982).

Dinámica de la tipología de las explotaciones agrícolas Jordi Bacaria Colom Universitat Autònoma de Barcelona (1982).

La edificación residencial en España, 1954-1980. La crisis del modelo de acumulación de capital en el sector Jaime Rodríguez Pascual Universitat Autònoma de Barcelona (1981).

Convenios y salarios en el sector metalúrgico español, 1960-1975 Lluís Fina Sanglas Universitat Autònoma de Barcelona (1980).

L'hoteleria tradicional en el context d'una política de turisme de masses Joan Cals Güell Universitat Autònoma de Barcelona (1980).

Un estudio sobre la teoría del federalismo fiscal Antonio Casahuga Vinarell Universitat Autònoma de Barcelona (1980).

El gasto público en la enseñanza superior análisis de criterios para su distribución en España Esteve Oroval Planas Universitat Autònoma de Barcelona (1980).

El pensament econòmic marxista a Catalunya 1869-1939 . Emili Gasch Grau. Universitat Autònoma de Barcelona 1977

El pensament econòmic marxista a Catalunya 1869-1939 Emili Gasch Grau Universitat Autònoma de Barcelona (1977).

Barcelona, 1 de maig de 2020